

Assen, 12 januari 2023
Ons kenmerk 202203747-01044008

BESLUIT VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN DRENTHÉ INZAKE ONTHEFFING OP BASIS VAN HOOFDSTUK 3 VAN DE WET NATUURBESCHERMING (WNB)

Ontheffinghouder : TenneT TSO B.V.
Activiteit : Verwijderen van ooievaarsnesten op risicovolle locaties in hoogspanningsmasten en deze locaties vervolgens ongeschikt te maken
Locatie : Hoogspanningsverbindingen tot 220kV in de provincie Drenthé

Deze generieke ontheffing wordt verleend voor de periode vanaf de verzenddatum van dit besluit tot en met 1 januari 2028.

Besluit

Gedeputeerde Staten van Drenthé (GS) hebben besloten op basis van bijgevoegde motivering (zie bijlage 1) een generieke ontheffing te verlenen aan TenneT TSO B.V. voor wat betreft de verbodsbepalingen genoemd in artikelen 3.1, lid 2 en lid 4 van de Wnb waar het gaat om het beschadigen of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen alsmede het opzettelijk verstoren van de ooievaar (*Ciconia ciconia*).

De generieke ontheffing wordt verleend onder de volgende voorschriften:

1. Algemene voorschriften

- 1.1 De generieke ontheffing wordt slechts voor de hierboven beschreven verbodsbepaling(en) en genoemde soort verleend.
- 1.2 Deze generieke ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden met betrekking tot de ooievaar en hoogspanningsmasten behorend bij dit besluit.
- 1.3 De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met de provincie Drenthé indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschriften 1.1 en 1.2 noodzakelijk zijn.
- 1.4 Deze generieke ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
- 1.5 Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze generieke ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichhouders of opsporingsambtenaren.
- 1.6 De ontheffinghouder dient, zodra de datum van aanvang van de werkzaamheden bekend is, doch uiterlijk 7 dagen van tevoren, hiervan melding te maken bij de provincie Drenthé. Dit kan door een e-mail te sturen naar vth@drenthe.nl onder vermelding van het kenmerk van het besluit.
- 1.7 Bij de melding hoort eveneens te worden aangegeven welk ecologisch adviesbureau de ecologische begeleiding biedt tijdens de uitvoering van de werkzaamheden met betrekking tot de ooievaar en de hoogspanningsmasten. Indien er tussentijds wordt gekozen om met een ander ecologisch adviesbureau door te gaan, dan dient dit schriftelijk gemeld te worden aan het bevoegd gezag middels vth@drenthe.nl, onder vermelding van het kenmerk van het besluit.

2. Specifieke voorschriften

- 2.1 Er dient gewerkt te worden zoals beschreven in het Activiteitenplan ooievaars in hoogspanningsmasten in provincie Drenthe, d.d. 7 december 2022, door Duvokot Rentmeesters B.V., behorend bij dit besluit.
- 2.2 Kleine wijzigingen in de uitvoering van het project en de hieronder genoemde voorschriften kunnen doorgevoerd worden na afstemming met de ecologisch deskundige en in overleg met het bevoegd gezag. Deze wijziging(en) dienen minimaal ecologisch gelijkwaardig te zijn aan de voorgestelde werkwijze behorend bij de aanvraag.
- 2.3 De in dit besluit beschreven voorschriften dienen in een ecologisch werkprotocol te worden opgenomen. Dit ecologisch werkprotocol dient te allen tijde op de locatie (papier of digitaal) aanwezig te zijn en dient onder betrokken werknemers, met name bij de uitvoerenden op de locatie, bekend te zijn. Werkzaamheden dienen conform dit ecologisch werkprotocol te worden uitgevoerd.
- 2.4 Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een (ecologisch) logboek bijgehouden te worden van alle ecologische handelingen. Uit dit logboek dient duidelijk naar voren te komen wanneer en op welke ecologische wijze de hier beschreven voorschriften zijn uitgevoerd. Dit logboek wordt op verzoek getoond aan het bevoegd gezag.
- 2.5 Voorafgaand aan de werkzaamheden dient door een ecologische deskundige vastgesteld te zijn dat er geen overige beschermde soorten in of rondom de hoogspanningsmasten aanwezig zijn.

Ooievaar

- 2.6 De ontheffinghouder dient bij de planning rekening te houden met de kwetsbare periode van de ooievaar. Gezien de functie van het plangebied voor de ooievaar behelst dit het broedseizoen tussen maart en september. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer of korter zijn. De periode voor het uitvoeren dient daarom afgestemd te worden met een ecologisch deskundige op het gebied van de ooievaar. Het verwijderen van ooievaarsnesten dient plaats te vinden buiten het broedseizoen van de ooievaar. Hierbij is de start van het broedseizoen het moment van het bekleden van het nest en het einde van het broedseizoen het moment dat de jongen vliegvlug zijn.
- 2.7 Bij het natuurvrij maken dient er rekening gehouden te worden met de kwetsbare periode van de ooievaar. Er dient voorkomen te worden dat nestplaatsen onnodig ongeschikt gemaakt worden omdat de werkzaamheden pas na de betreffende kwetsbare periode plaatsvinden.
- 2.8 De periode van uitvoering met betrekking tot nestverwijdering door een ecologisch deskundige is tussen 1 september en 15 mei. In de periode tussen 15 mei en 1 september kan er niet uitgevoerd worden binnen de aangevraagde generieke ontheffing. De toe te passen werkwijze verschilt per periode van het jaar om negatieve effecten voor de ooievaars tot een minimum te beperken.
- 2.9 Slechts tussen 1 februari en 1 april kunnen ooievaarsnesten in aanbouw worden verwijderd indien de ooievaars nog niet zijn gestart met het bekleden van het nest. Of er sprake is van een nestbeginsel dient beoordeeld te worden door de begeleidende terzake kundige ecoloog. Hiervoor dient het stappenplan te worden gevolgd conform bladzijde 67 uit de rapportage (Bremer, 2022) 'Vogels in Hoogspanningsmasten' (opgenomen in Bijlage I).
- 2.10 Tussen 1 april en tot uiterlijk 15 mei dienen er geen ooievaarsnesten meer te worden verwijderd in verband met de eileg. Om risicovolle situaties door aanwezigheid van ooievaarsnesten in hoogspanningsmasten in de periode van 1 april tot 15 mei te voorkomen, kan er worden overgegaan tot het snoeien van de aanwezige nesten onder begeleiding van een terzake kundige ecoloog in samenwerking met een medewerker van de ontheffinghouder. Snoeien van een vogelnest houdt in dat loshangende en uitstekende takken van het nest mogen worden verwijderd. De basis van het nest dient behouden te blijven.

- 2.11 Als permanente voorziening, ter compensatie van de verloren gegane ooievaarsnesten, wordt een nestplateau in de top van de mast geplaatst onder begeleiding van c.q. op aanwijzing van een ter zake kundige ecooloog. Op deze locatie vormt de ooievaar geen direct gevaar omdat het nest zich ver van de spanningvoerende delen vandaan bevindt. Om overcapaciteit te creëren, dient niet alleen een nestplateau te worden geplaatst in de mast waar het ooievaarsnest verwijderd wordt, maar eveneens in de twee naastgelegen masten.
- 2.12 In overleg met c.q. na goedkeuring van het bevoegd gezag kan er een (tijdelijke) nestpaal worden geplaatst indien het realiseren van een nestplateau in een hoogspanningsmast niet mogelijk is ofwel als een nest te ver gevorderd is in het broedseizoen op een zeer risicovolle nestlocatie (kans is aannemelijk dat de ooievaars sneuvelen door overslag). Het nest met/zonder eieren dient dan onder begeleiding van een ter zake kundige ecooloog te worden weggenomen en verplaatst te worden naar een tijdelijke voorziening, in de vorm van een nestpaal. Deze kunstmatige nestlocatie wordt alleen geplaatst voor het afmaken van het betreffende broedseizoen van de ooievaar en dient eveneens afgestemd te zijn met de grondeigenaar.
- 2.13 Indien het snoeien van het nest niet afdoende is om overslagrisico af te wenden (dit is o.a. vastgesteld door een opzichter van de ontheffinghouder), mag er na goedkeuring van het bevoegd gezag en onder begeleiding van een ter zake kundige ecooloog, het nest inclusief eieren verplaatst worden naar een in de directe omgeving geplaatste nestpaal (binnen 50 meter van de oorspronkelijke nestplaats).

3. Monitoring

- 3.1 Om de effectiviteit van de genomen, experimentele compenserende c.q. mitigerende maatregelen te meten ten aanzien van de ooievaar, dient er monitoring van de nieuw aangebrachte nestplaatsen plaats te vinden door een ecologisch deskundige op het gebied van de ooievaar, conform het gestelde in het Activiteitenplan ooievaars in hoogspanningsmasten in provincie Drenthe, d.d. 7 december 2022, door Duvokot Rentmeesters B.V. De volgende vragen dienen i.i.g. beantwoord te worden tijdens de uitvoering van de monitoring en schriftelijk vastgelegd te worden in een logboek:
- a) Worden de nieuwe nestplaatsen in gebruik genomen?
 - b) Hoelang duurt het voordat de maatregelen in gebruik worden genomen?
 - c) Wat is het verschil in effectiviteit tussen de verschillende maatregelen?
- 3.2 Ieder jaar dient de werking en het effect van de geplaatste nestplateaus op de toppen van de hoogspanningsmasten gemonitord te worden door een ecologisch deskundige die het project begeleidt. De resultaten dragen namelijk bij aan het ontwerp van de nieuw te plaatsen nestplateaus. Deze resultaten en verbeterpunten dienen elk jaar (in oktober) na het broedseizoen (in oktober) aangeleverd te worden middels een memo aan de provincie Drenthe onder vermelding van het zaaknummer van het besluit.
- 3.3 Elk jaar dienen de gegevens te worden gedeeld van het verwijderen en het snoeien van ooievaarsnesten uit hoogspanningsmasten die zijn gemonitord door een ecologisch deskundige. Hierbij dient de ecologisch deskundige die het project begeleidt onder andere te onderzoeken of de ooievaars weer terugkeren naar de masten. De resultaten dienen elk jaar na het broedseizoen (in oktober) te worden aangeleverd middels een memo aan de provincie Drenthe onder vermelding van het zaaknummer van het besluit.
- 3.4 In een poging om de nestplateaus zo aantrekkelijk mogelijk te maken wordt er, onder begeleiding van een ecologisch deskundige, bij een aantal hoogspanningsmasten een proef uitgevoerd, waarbij de nestplateaus op de top gestoffeerd worden met het nestmateriaal van het te verwijderen nest uit de hoogspanningsmast. Elk jaar wordt het effect en de werking hiervan gemonitord door een ecologisch deskundige. De resultaten van deze proef worden ieder jaar na het broedseizoen (in oktober) aangeleverd middels een memo aan de provincie Drenthe onder vermelding van het zaaknummer van het besluit.

- 3.5 Elk jaar worden de nesten op de nestplateaus afgeroomd. Het effect en de werking hiervan dienen ieder jaar gemonitord te worden door een ecologisch deskundige in samenspraak met de veiligheidskundige van de ontheffinghouder. De resultaten hiervan dienen elk jaar aangeleverd te worden middels een memo aan de provincie Drenthe onder vermelding van het zaaknummer van het besluit.
- 3.6 Om te onderzoeken of jonge ooievaars die zijn groot geworden in een hoogspanningsmast eveneens een sterke voorkeur hebben voor nestbouw in hoogspanningsmasten, wil de ontheffinghouder zich gaan inzetten om een ringproject op te starten met STORK. In verband met veiligheidseisen en leveringszekerheid betreffende de hoogspanningsmasten kan het soms lastig zijn het ringen uit te voeren. Het ringen is echter de enige manier om te herleiden of de jonge ooievaars net als hun ouders gaan broeden in een hoogspanningsmast (inprenting of niet). De resultaten hiervan dienen elk jaar aangeleverd te worden middels een memo aan de provincie Drenthe onder vermelding van het zaaknummer van het besluit.
- 3.7 In 2024, 2026 en 2028 dienen de monitoringsresultaten met de provincie Drenthe besproken te worden tijdens een gezamenlijk overleg met de ontheffinghouder, Duvokot Rentmeesters B.V. en provincie Drenthe. Naar aanleiding van de evaluatie kan de ontheffing worden gewijzigd op basis van voortschrijdend inzicht, opgetreden calamiteiten en/of door de monitoringsresultaten.

4. Overige voorschriften

- 4.1 Een ecologisch deskundige op het gebied van de soort waarvoor ontheffing is verleend, dient tenminste aanwezig en/of betrokken te zijn tijdens de volgende momenten:
- a) bij het ongeschikt maken/natuurvrij maken, voorafgaand aan de werkzaamheden;
 - b) tijdens het aanbrengen van de alternatieve nestplaatsen op geschikte locaties;
 - c) bij het verwijderen van de tijdelijke voorzieningen voor de soort;
 - d) het uitvoeren van monitoring van de gecompenseerde c.q. gemitigeerde nestplaatsen conform het onderliggende activiteitenplan door een ecologisch deskundige op het gebied van de ooievaar.
- 4.2 Bovenstaande momenten worden beschreven in het ecologisch logboek / memo door de ter zake kundige ecooloog wat erna schriftelijk wordt overlegd aan het bevoegd gezag per mail aan yth@drenthe.nl onder vermelding van het zaaknummer.
- 4.3 Het kan voorkomen dat de in de ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden waarop de ontheffing betrekking heeft uit te voeren. In dat geval dient de ontheffinghouder, minimaal vier maanden voor het verstrijken van deze termijn, een nieuwe aanvraag in te dienen. Dit voorkomt onnodige vertraging van het project.

5. Zorgplicht

- 5.1 De ontheffinghouder dient voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Activiteiten of werkzaamheden die leiden tot negatieve effecten op plant- of diersoorten dienen achterwege gelaten te worden, of zo uitgevoerd te worden waardoor de effecten beperkt of ongedaan gemaakt worden.
- 5.2 In navolging van het voorgaande voorschrift dient de ontheffinghouder rekening te houden met het broedseizoen van alle vogelsoorten. De werkzaamheden dienen zoveel als mogelijk uitgevoerd te worden buiten het broedseizoen. Indien dit niet mogelijk is, dient een ecologisch deskundige voorafgaand aan de werkzaamheden het projectgebied te controleren op in gebruik zijnde nesten.

Indien er in gebruik zijnde nesten worden aangetroffen, worden de werkzaamheden uitgesteld tot na het broedseizoen van die betreffende vogelsoort. Het plangebied dient hiervoor te worden vrijgegeven door de ter zake kundige ecoloog.

Gedeputeerde Staten voornoemd,
namens dezen,

teammanager a.i. Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving

Afschrift aan:

- Duvekot Rentmeesters B.V. (digitaal)
- het College van Burgemeester en Wethouders van alle Drentse gemeenten (digitaal)

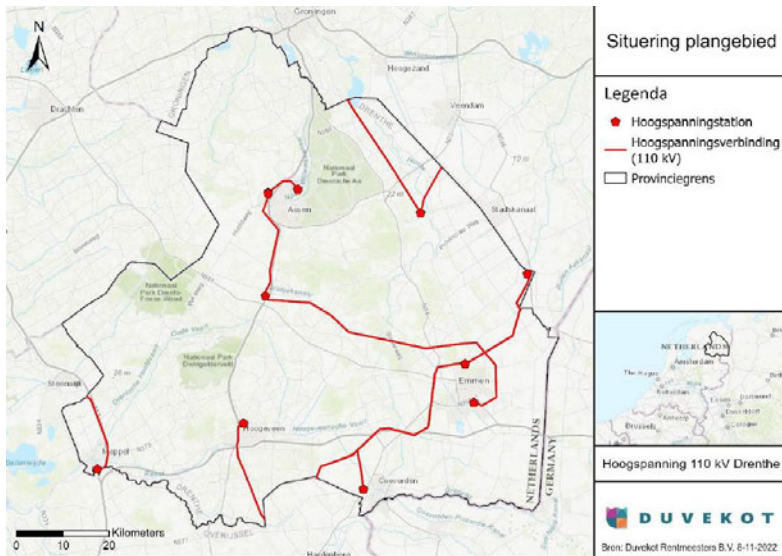
Bezwaar

Belanghebbenden die het niet eens zijn met dit definitieve besluit, kunnen binnen zes weken na de dag van verzending van dit besluit een bezwaarschrift indienen bij het college van Gedeputeerde Staten van Drenthe. Voor meer informatie over de bezwaarprocedure zie <http://provincie.drenthe.nl/loket/bezwaarschriften>.

BIJLAGE 1: MOTIVERING BIJ BESLUIT

1. Aanvraag en procesverloop

Op 9 december 2022 hebben wij een aanvraag ontvangen voor een ontheffing van de Wnb van Duvekot Rentmeester B.V. namens TenneT TSO B.V. (hierna ontheffinghouder). De aanvraag heeft betrekking op het verwijderen van ooievaarsnesten op risicovolle locaties in hoogspanningsmasten en deze locaties vervolgens ongeschikt te maken in de gehele provincie Drenthe. Het betreft hier wel hoogspanningsmasten tot 220 kV. De ontheffinghouder heeft ontheffing aangevraagd voor de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.1, lid 2 en lid 4 van de Wnb voor de ooievaar (*Ciconia ciconia*).

Figuur 1: projectgebied met hoogspanningsmasten tot 220 kV (bron: Activiteitenplan ooievaars in hoogspanningsmasten in provincie Drenthe, d.d. 7 december 2022, door Duvekot Rentmeesters B.V.)

2. Wettelijk kader

2.1 Vogelrichtlijn

De ooievaar is een beschermde inheemse vogelsoort als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn en zijn zodoende beschermd op grond van artikel 3.1 van de Wnb.

- Op grond van artikel 3.1 lid 2 van de Wnb is het verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
- Op grond van artikel 3.1 lid 4 van de Wnb is het verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

Het nest van een vogel, zoals bedoeld in artikel 3.1 lid 2 van de Wnb is de plaats die een vogel gebruikt voor het leggen en uitbroeden van de eieren en het grootbrengen van de jongen, voor zover het geen nestvlieder betreft. Ook de inhoud en de functionele omgeving van het nest dient te worden beschermd voor zover het broedsucces hiervan afhankelijk is. Artikel 3.1 lid 2 van de Wnb is gedurende het broedseizoen van toepassing op alle in gebruik zijnde nesten van vogels.

Nesten van de ooievaar zijn daarnaast op basis van vaste jurisprudentie bovendien jaarrond beschermd. Dit houdt in dat ook buiten het broedseizoen de nesten beschermd zijn en niet mogen worden vernield of weggehaald.

Op grond van artikel 3.1 lid 4 van de Wnb is het daarnaast verboden om vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te (ver)storen.

2.2 Beoordelingsgronden ontheffing verlening

Op grond van artikel 1.10, lid 3, van de Wnb dienen wij bij het afgeven van een ontheffing op grond van de Wnb rekening te houden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en de regionale en lokale bijzonderheden. In dit geval zien wij, deze belangen in acht genomen, geen reden om de ontheffing anders vorm te geven.

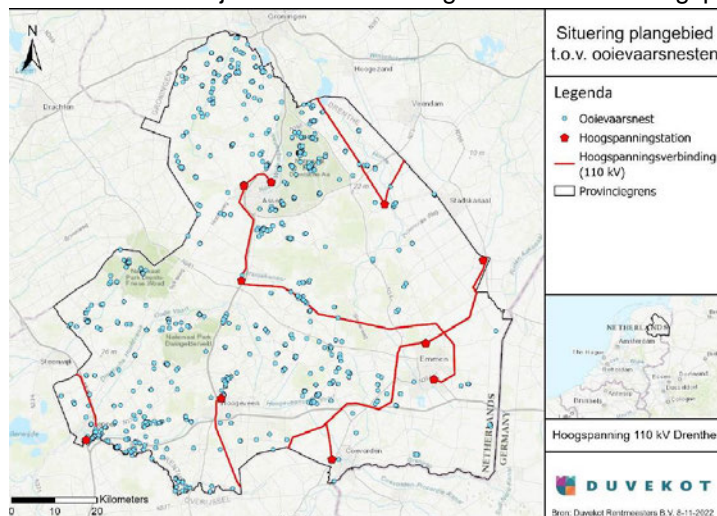
3. Overwegingen

De ontheffinghouder is voornemens om ooievaarsnesten te verwijderen op risicovolle locaties in hoogspanningsmasten en deze locaties vervolgens ongeschikt te maken. Het is onwenselijk om broedlocaties voor vogels in de masten van 220 kV te faciliteren. Echter, vanuit de praktijk blijkt het praktisch onmogelijk om ooievaars te weren uit de masten. Het ongeschikt maken van de gehele mast blijkt technisch zeer moeilijk door de grootte en diversiteit van de masten en zonder een risico te vormen voor veiligheid en leveringszekerheid. Er is getest met onder andere vogelpennen, schrikkilen, metalen beplating en schrikdraad zodat ooievaars niet graag op de vlakke delen landen. Deze experimenten zijn niet succesvol gebleken om alle ooievaars te bewegen elders te nestelen. Het niet ongeschikt kunnen maken van de masten is de reden dat er door ecologisch deskundigen en constructeurs is onderzocht hoe er een geschikte, permanente voorziening voor ooievaars in een mast geplaatst kan worden zonder dat veiligheid en leveringszekerheid in het geding komt. Als permanente voorziening is er gekozen om een nestplateau in de top van de mast te plaatsen. Op deze locatie vormt de ooievaar geen direct gevaar omdat het nest zich ver van de spanningvoerende delen vandaan bevindt. Om overcapaciteit te creëren, wordt niet alleen een nestplateau geplaatst in de mast waar het ooievaarsnest verwijderd wordt, maar eveneens in de twee naastgelegen masten.

Uitgevoerd onderzoek

Om een goed beeld te krijgen van de aantallen ooievaarsnesten in hoogspanningsmasten, is NDFF geraadpleegd en zijn de opzichters van de ontheffinghouder van de hoogspanningsverbindingen tot 220kV geïnterviewd. De opzichters van de ontheffinghouder gaven aan dat er ooievaars nestelden in hun hoogspanningsverbindingen onder 220kV. Het betreft de verbindingen Meppel-Steenwijk 110kV masten 2, 3, 8 en 9 en Beilen-Emmen Vesterwijk 110kV masten 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31 en 32. In beide verbindingen nemen de hoeveelheid nesten jaarlijks toe.

Broedlocaties van ooievaars in hoogspanningsverbindingen uit NDFF komen exact overeen met de locaties die zijn benoemd door de ontheffinghouder. Daarnaast blijkt uit een overzichtskaart met broedgevallen van de ooievaar van de afgelopen vijf jaar in de provincie Drenthe dat er bepaalde broedclusters zijn waar ooievaars nog niet in hoogspanningsverbindingen nestelen. Het risico bestaat dat daar uiteindelijk eveneens wordt genesteld in de hoogspanningsverbindingen.

Figuur 2: ooievaarsnesten rondom de hoogspanningsverbindingen tot 220 kV (bron: (bron: Activiteitenplan ooievaars in hoogspanningsmasten in provincie Drenthe, d.d. 7 december 2022, door Duvokot Rentmeesters B.V.)

Maatregelen voor en tijdens de werkzaamheden

De periode voor de nestverwijdering en snoeien onder ecologische begeleiding is tussen 1 september en 15 mei. Tussen 1 september en 1 februari zijn de ooievaars niet gebonden aan de nesten. Circa 80% van de ooievaars zijn dan naar overwinteringsgebieden getrokken. Met name in de najaar- en winterperiode zorgen de nesten voor storingen in de verbinding. Reden is dat de nesten dan door het groot brengen van de jongen deels door de constructie zijn heen gezakt en daardoor dicht bij spanningvoerende delen komen. Daarnaast is er in deze periode vaker neerslag en nat nestmateriaal geleid elektriciteit beter. Uit ecologische ervaring blijkt dat de ooievaars prima in staat zijn om voor het aanstaande broedseizoen opnieuw een nest te bouwen. Er zijn daarom geen ecologische redenen om af te zien van deze werkwijze met betrekking tot nestverwijdering voor veiligheid en leveringszekerheid van het landelijk hoogspanningsnet.

Tussen 1 februari en 1 april kunnen ooievaarsnesten in aanbouw worden verwijderd indien blijkt dat de ooievaars nog niet zijn gestart met het bekleden van het nest. Of dit nog mogelijk is, wordt beoordeeld door een ecologisch deskundige op het gebied van de ooievaar. Indien een nest in aanbouw op een risicovolle locatie in een mast is gesitueerd, kan er in het voorjaar worden overgegaan tot het verwijderen van het nestbeginsel. Of er sprake is van een nestbeginsel wordt beoordeeld door de begeleidende ecologisch deskundige. Hiervoor wordt het stappenplan gevolgd conform bladzijde 67 uit de rapportage (Bremer, 2022) 'Vogels in Hoogspanningsmasten' (opgenomen in Bijlage I). Ooievaars beschikken in deze periode nog over voldoende flexibiliteit om nogmaals een nest te bouwen en beschikken nog over voldoende tijd om een nieuwe nestlocatie te zoeken. In de fase van bekleding van het nest is het niet langer wenselijk over te gaan tot verwijdering, aangezien er kort daarna overgegaan kan worden tot het leggen van eieren. Er is dan waarschijnlijk niet voldoende tijd meer om opnieuw een nest te bouwen en dit kan resulteren in een niet succesvol broedseizoen voor het betreffende broedpaar.

Tussen 1 april en 15 mei mogen ooievaarsnesten niet langer worden verwijderd. Reden is dat in deze periode er veelal wordt overgegaan tot het leggen van eieren. Om risicovolle situaties door aanwezigheid van ooievaarsnesten in hoogspanningsmasten in de periode van 1 april tot 15 mei te voorkomen, kan er worden overgegaan tot het snoeien van de aanwezige nesten onder ecologische begeleiding. Snoeien van een vogelnest houdt in dat loshangende en uitstekende takken van het nest mogen worden verwijderd. De basis van het nest blijft behouden. Tot 15 mei mag er van uitgegaan worden dat er nog geen jongen van een leeftijd in het nest aanwezig zijn die in staat zijn uit het nest te springen bij benadering door een medewerker van de ontheffinghouder.

In uitzonderlijke gevallen mag een nest met eieren verplaatst worden naar een in de directe omgeving geplaatste nestpaal onder begeleiding van een ecologisch deskundige. Dit mag alleen plaatsvinden indien er door een opzichter van de ontheffinghouder, in het broedseizoen van de ooievaar (na 15 mei), wordt aangegeven dat de nestlocatie op korte termijn voor overslag gaat zorgen in de hoogspanningsverbinding tot 220 kV. Het snoeien van het nest is dan niet afdoende om het risico af te wenden. De ecologisch deskundige zal dan een plan van aanpak voor de situatie opstellen en die ter goedkeuring voorleggen aan het bevoegd gezag.

Tijdelijke compensatie

Hoewel tijdelijke voorzieningen bij hoogspanningsverbindingen een niet favorabele optie zijn, mag er in uitzonderlijke gevallen van de mogelijkheid gebruik gemaakt worden om een nestpaal te plaatsen als tijdelijke nestvoorziening voor ooievaars. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn als een nest te ver gevorderd is in het broedseizoen op een zeer risicovolle locatie in de hoogspanningsverbinding (kans is dan zeer aannemelijk dat de ooievaars sneuvelen door overslag). Het nest dient hier dan acuut te

worden weggenomen, terwijl een permanente voorziening nog niet per direct kan worden gerealiseerd. In dit specifieke geval mag er dan worden overgegaan tot het verplaatsen van het nest naar een tijdelijke voorziening, in de vorm van een nestpaal onder begeleiding van een ecologisch goedkeuring na toestemming van het bevoegd gezag. Hiervoor is eveneens de toestemming van de grondeigenaar noodzakelijk. Daarnaast moet het tijdelijk karakter van de nestlocatie worden benadrukt. Deze kunstmatige nestlocatie wordt alleen geplaatst voor het afmaken van het betreffende broedseizoen van de ooievaar.

Permanente mitigatie

De ontheffinghouder is voornemens om ooievaarsnesten te verwijderen op risicovolle locaties in hoogspanningsmasten en deze locaties vervolgens ongeschikt te maken. Het is onwenselijk om broedlocaties voor vogels in de masten van 220 kV te faciliteren. Echter, vanuit de praktijk blijkt het praktisch onmogelijk om ooievaars te weren uit de masten. Het ongeschikt maken van de gehele mast blijkt technisch zeer moeilijk door de grootte en diversiteit van de masten en zonder een risico te vormen voor veiligheid en leveringszekerheid. Er is getest met onder andere vogelpennen, schrikuielen, metalen beplating en schrikdraad zodat ooievaars niet graag op de vlakke delen landen. Deze experimenten zijn niet succesvol gebleken om alle ooievaars te bewegen elders te nestelen. Het niet ongeschikt kunnen maken van de masten is de reden dat er door ecologisch deskundigen en constructeurs is onderzocht hoe er een geschikte, permanente voorziening voor ooievaars in een mast geplaatst kan worden zonder dat veiligheid en leveringszekerheid in het geding komt. Als permanente voorziening is er gekozen om een nestplateau in de top van de mast te plaatsen. Op deze locatie vormt de ooievaar geen direct gevaar omdat het nest zich ver van de spanningvoerende delen vandaan bevindt. Om overcapaciteit te creëren, wordt niet alleen een nestplateau geplaatst in de mast waar het ooievaarsnest verwijderd wordt, maar eveneens in de twee naastgelegen masten.

Jaarlijks worden de nesten na het broedseizoen afgeroomd onder begeleiding van een ecologisch deskundige. Een gedeelte van de takken wordt dan verwijderd, maar de nestbasis blijft behouden. Het afromen is noodzakelijk om te voorkomen dat er teveel gewicht in de top van de mast wordt verzameld. De constructie van de masten is hier namelijk niet op berekend. Daarnaast gaat de 'mand' functie van het nestplateau verloren die voorkomt dat er takken op spanningvoerende delen kunnen vallen. Doordat de basis van het nest aanwezig blijft, kan de ooievaar het daaropvolgende seizoen weer broeden.

Monitoring

Op dit moment wordt er met de ontheffinghouder en NIOO Vogeltrekstation nagedacht over een monitoringsplan behorend bij deze generieke ontheffing. Onderstaande punten zijn het zwaartepunt van het monitoringsplan wat opgestart gaat worden.

Om de effectiviteit van de genomen, experimentele compenserende c.q. mitigerende maatregelen te meten ten aanzien van de ooievaar, dient er monitoring van de nieuw aangebrachte nestplaatsen plaats te vinden door een ecologisch deskundige op het gebied van de ooievaar, conform het gestelde in het Activiteitenplan ooievaars in hoogspanningsmasten in provincie Drenthe, d.d. 7 december 2022, door Duvekot Rentmeesters B.V. De volgende vragen dienen i.i.g. beantwoord te worden tijdens de uitvoering van de monitoring en schriftelijk vastgelegd te worden in een logboek:

- a) Worden de nieuwe nestplaatsen in gebruik genomen?
- b) Hoelang duurt het voordat de maatregelen in gebruik worden genomen?
- c) Wat is het verschil in effectiviteit tussen de verschillende maatregelen?

Ieder jaar dient de werking en het effect van de geplaatste nestplateaus op de toppen van de hoogspanningsmasten gemonitord te worden door een ecologisch deskundige die het project begeleidt. De resultaten dragen namelijk bij aan het ontwerp van de nieuw te plaatsen nestplateaus. Deze resultaten en verbeterpunten dienen elk jaar (in oktober) na het broedseizoen (in oktober)

aangeleverd te worden middels een memo aan de provincie Drenthe onder vermelding van het zaaknummer van het besluit.

De gegevens van het verwijderen en het snoeien van ooievaarsnesten uit hoogspanningsmasten worden ieder jaar gedeeld, welke zijn gemonitord door een ecologisch deskundige. Hierbij dient de ecologisch deskundige die het project begeleidt onder andere te onderzoeken of de ooievaars weer terugkeren naar de masten. De resultaten dienen elk jaar na het broedseizoen (in oktober) te worden aangeleverd middels een memo aan de provincie Drenthe onder vermelding van het zaaknummer van het besluit.

In een poging om de nestplateaus zo aantrekkelijk mogelijk te maken wordt er, onder begeleiding van een ecologisch deskundige, bij een aantal hoogspanningsmasten een proef uitgevoerd, waarbij de nestplateaus op de top gestoffeerd worden met het nestmateriaal van het te verwijderen nest uit de hoogspanningsmast. Elk jaar wordt het effect en de werking hiervan gemonitord door een ecologisch deskundige. De resultaten van deze proef worden ieder jaar na het broedseizoen (in oktober) aangeleverd middels een memo aan de provincie Drenthe onder vermelding van het zaaknummer van het besluit.

De nesten op de nestplateaus worden ieder jaar afgeroomd (bijgesnoeid o.a.). Het effect en de werking hiervan dienen ieder jaar gemonitord te worden door een ecologisch deskundige in samenspraak met de veiligheidskundige van de ontheffinghouder. De resultaten hiervan dienen elk jaar aangeleverd te worden middels een memo aan de provincie Drenthe onder vermelding van het zaaknummer van het besluit.

Om te onderzoeken of jonge ooievaars die zijn groot geworden in een hoogspanningsmast eveneens een sterke voorkeur hebben voor nestbouw in hoogspanningsmasten, wil de ontheffinghouder zich gaan inzetten om een ringproject op te starten met STORK. In verband met veiligheidseisen en leveringszekerheid betreffende de hoogspanningsmasten kan het soms lastig zijn het ringen uit te voeren. Het ringen is echter de enige manier om te herleiden of de jonge ooievaars net als hun ouders gaan broeden in een hoogspanningsmast (inprenting of niet). De resultaten hiervan dienen elk jaar aangeleverd te worden middels een memo aan de provincie Drenthe onder vermelding van het zaaknummer van het besluit.

In 2024, 2026 en 2028 dienen de monitoringsresultaten met de provincie Drenthe besproken te worden tijdens een gezamenlijk overleg met de ontheffinghouder, Duvokot Rentmeesters B.V. en provincie Drenthe. Naar aanleiding van de evaluatie kan de ontheffing worden gewijzigd op basis van voortschrijdend inzicht, opgetreden calamiteiten en/of door de monitoringsresultaten.

Uit de relevante wet- en regelgeving blijkt dat de aangevraagde ontheffing alleen kan worden verleend als er geen andere bevredigende oplossing bestaat, de ontheffing aangevraagd wordt onder een aangewezen belang en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding is. De ontheffinghouder heeft aangegeven te voldoen aan de voorwaarden zoals deze worden gesteld in artikel 3.3 van de Wnb.

3.1 Alternatievenafweging

De hoogspanningsmasten tot 220 kV en ooievaarsnesten zijn vaste waarden. Het plaatsen van kunstmatige ooievaarsnestpalen in de directe nabijheid van de verbinding is in principe geen optie. De voorkeur voor ooievaars blijft voor de masten, alsmede dat het plaatsen van extra nestpalen wellicht voor een aanzuigende werking zorgt op ooievaars uit de omgeving. Daarnaast heeft de ontheffinghouder de grond onder de hoogspanningsverbinding niet in eigendom, maar slechts een zakelijk recht op de onderliggende percelen. Een ooievaarsnestpaal kan daarom alleen geplaatst worden met toestemming van de betreffende grondeigenaar. Daarom is gekozen voor de volgorde

van nestverwijdering tot 1 april, het snoeien van nesten tot hooguit 15 mei en het plaatsen van meerdere nestplateaus in de hoogspanningsverbindingen om ooievaars toch te faciliteren een veilige locatie in de masten te kiezen. Dit alles vindt plaats op aanwijzing van en onder begeleiding van een ecologisch deskundige op het gebied van ooievaars.

Er is op dit moment geen ander alternatief voor handen om te gebruiken met betrekking tot leveringsveiligheid van het elektriciteitsnetwerk en de bescherming van ooievaars.

Door rekening te houden met de kwetsbare periode(s) van de ooievaar, de werkzaamheden onder begeleiding van een deskundig ecoloog te laten uitvoeren en voldoende alternatieven aan te bieden gedurende en na uitvoering van de werkzaamheden, wordt zoveel als mogelijk rekening gehouden met de aanwezige beschermde soort in het projectgebied. Voor de ingreep bestaat geen andere bevredigende oplossing.

3.2 *Belangenafweging*

De ontheffinghouder geeft in de aanvraag aan te werken in het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid, genoemd in artikel 3.3. van de Wnb.

Volksgezondheid of openbare veiligheid (of andere dwingende redenen van groot openbaar belang)

De ontheffinghouder, TenneT TSO B.V., is een netbeheerder, zoals bedoeld in artikel 1, lid 1, sub k van de Elektriciteitswet 1998 (hierna: E-wet). In E-wet artikel 16, eerste lid, onderdeel a, b, c, d en f zijn deze taken van de netbeheerder vastgelegd. Deze taken zijn exclusief aan de netbeheerder toegekend. De ontheffinghouder heeft daarmee als netbeheerder de wettelijke taak de veiligheid en betrouwbaarheid van het Nederlands hoogspanningsnetwerk te waarborgen. Door de aanwezigheid van ooievaarsnesten in de hoogspanningsmasten kan de ontheffinghouder niet aan deze wettelijke taak voldoen. Door overslag kan namelijk de openbare veiligheid in het geding komen.

Wij kunnen instemmen met de in de aanvraag beschreven belang(en). Bovenstaand belang vormt een voldoende onderbouwing om het optreden van (beperkte) negatieve effecten op de ooievaar te rechtvaardigen.

3.3 *Staat van instandhouding*

Ooievaar

Ooievaars broeden veel in de omgeving van rivieren, zowel de grote (IJssel, Waal en Lek) als de kleine (Drentse Aa en Reest). Tevens de veenweidegebieden van Friesland, Zuid-Holland en Utrecht zijn goed bezet. Daarnaast leveren de stedelijke gebieden zoals Den Haag en Amsterdam de nodige broedgevallen op en daarnaast houdt een populatie uit ontsnapte exemplaren uit natuurpark Lelystad stand rond Lelystad (Sovon, 2018) (Sovon, 2022).

De populatiegrootte van de ooievaar wordt geschat op circa 1.200 broedvogels (2019). De staat van instandhouding is daarmee als gunstig beoordeeld. De berekende trend laat ook een significante toename van meer dan 5% per jaar en een minimale verdubbeling in 15 jaar zien (Sovon, 2022).

Voor de provincie Drenthe is de trend voor de ooievaar als broedvogel positief met een significante toename, >5% per jaar en een minimale verdubbeling in de afgelopen 15 jaar (Sovon, 2022).

Negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding van de soort worden daarom niet verwacht.

3.4 *Zorgplicht en broedseizoen*

Naast de soorten waarvoor de ontheffinghouder de ontheffing heeft aangevraagd kunnen ook andere soorten worden aangetroffen tijdens de uitvoering van de werkzaamheden.

Artikel 1.11 van de Wnb gebiedt eenieder voldoende zorg in acht te nemen voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende planten en hun directe leefomgeving. Activiteiten of werkzaamheden die leiden tot negatieve effecten op gebieden of

specifieke plant- of diersoorten dienen achterwege gelaten te worden, of zo uitgevoerd te worden dat negatieve effecten worden beperkt of ongedaan gemaakt.

Naast de zorgplicht dient de ontheffinghouder ook rekening te houden met het broedseizoen van vogels. Werkzaamheden die een negatief effect kunnen hebben op het broedsucces van vogels dienen uitgesteld te worden. Een ecologisch deskundige dient vast te stellen dat het broedseizoen voor de op het plangebied aanwezige (beschermde) soorten ten einde is.

4. Conclusie

Gelet op vorenstaande besluiten wij ontheffing van de Wnb te verlenen. Aan deze ontheffing zijn de voorschriften verbonden zoals vermeld in dit besluit.